

ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE ÇÖZÜMÜN PARÇASI OLMAK

ÇOCUĞA
KARŞI
EV İÇİ
ŞİDDETİN
ÖNLENMESİ

Bu program Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti
Hükümeti tarafından ortaklaşa finanse
edilmektedir.

**Çocuğa Karşı Şiddet Savunulamaz, Kabul edilemez,
Önlenebilir**

“İstanbul’da ilköğretime devam eden 440 çocuğun katılımıyla yaptığımız araştırma göstermektedir ki; çocukların % 73,41’inin son bir yılda ev içerisinde en az bir şiddet deneyimleri bulunmaktadır.”*

*“Çocukların Ev içinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması”, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından ortaklaşa finanse edilen Sivil Toplum Örgütleri Arasında Diyalogun Geliştirilmesi programı kapsamında Genç Hayat Vakfı koordinasyonunda, Uluslararası Çocuk Merkezi Derneği ve Geleceğimizin Çocukları Vakfı ortaklığı ile yürütülen Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi’nin bir faaliyetidir.

Ev içi şiddet dünyada ve Türkiye’de toplumun her kesiminde yoğun olarak var olmaya devam etmektedir. Bu, çocukların sağlıklı fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal gelişimini yaralamakta; onarılması çok güç olumsuz ve kalıcı etkiler bırakmaktadır. Çocukların şiddete uğradığı toplumlar, bu durumdan, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak olumsuz etkilenmektedirler.

Çocuğun, şiddetin her türünden, her ortamda korunma hakkı

Türkiye’de çocuklar hayatlarında her gün, ev içinde ve dışında şiddet olduğunu söylüyorlar. Hak sahibi bireyler olarak görülmediklerini, insan olarak onurlarına, fiziksel ve psikolojik dokunulmazlıklarına saygı gösterilmediğini belirtiyorlar.

Yaşadıkları şiddet çocukları eğitim olanaklarından uzaklaştırıyor, suç da dahil olmak üzere, birçok tehlikeli duruma sürüklüyor ve eşitsizlikleri artırıyor.

Toplumlarda, çocuğa yönelik şiddetin her türünün, her ortamda azaltılması ve önlenmesi, özgürlük, adalet ve barışın hakim olduğu bir toplumsal ilerleme için temel stratejilerden biridir.

ÇHS Madde-19

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkar muameleye, irza geçme

dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.

2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.

Bir çok araştırma, Türkiye’de çocuğa yönelik ev içi şiddetin yaygın bir şekilde yaşandığını ortaya koymaktadır. Örneğin, 2010’da %64’ü erkek, %41’i kadın 988 üniversite öğrencisinin katılımıyla yapılan bir araştırmada, %53.3’ü çocukluk döneminde ev içinde tekmelenme, yumruklanma, itilip düşürülme, yakılma, diş kaybı, kemik kırılması gibi sonuçları olan şiddet olayları yaşadıklarını bildirmişlerdir. **Bu şiddet, anne baba başta olmak üzere kardeşler ve evdeki diğer bireyler tarafından uygulanmıştır. Her beş çocuktan biri (%22.6) bu şiddetin disiplin tesisi için, %15.9’i bir konuda ders olsun diye, ve %16.1’i saygı tesis etmek için uygulandığını bildirmişlerdir.**¹

¹ Turla, A., Dündar, C. & Özkanlı, C. (2010), “Prevalence of Childhood Physical Abuse in a Representative Sample of College Students in Samsun, Turkey”, Journal of Interpersonal Violence, vol. 25, no. 7, pp. 1298–1308.

UNCEF ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun (SHÇEK) 2008 yılında gerçekleştirdiği bir araştırma ise **Türkiye'de yaşayan 7-18 yaşları arasındaki çocuklarınaile içinde %45'inin fiziksel istismara, %51'nin duygusal istismara ve %25'inin de ihmale maruz kaldığını** ortaya çıkarmıştır.²

BM Çocuklara Yönelik Şiddet Tanımı:

Fiziksel gücün ve erkin, tehdit mahiyetinde veya fiili olarak, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme bozukluğu veya yoksunluğu gibi sonuçlara yol açan veya böyle sonuçlar vermesi muhtemel biçimlerde kasıtlı kullanımı.

Fiziksel ve aşığılayıcı ceza, insanlık onuru, çocukların insan haklarına saygı

Saygı kavramı, her çocuğun; hak sahibi, kendi kişiliği, ayrı ihtiyaçları, çıkarları ve özel hayatı olan, kendine özgü ve değerli bir insan olarak tanınmasını, saygı görmesini ve korunmasını gerektirir.

Çocukların insanlık onurlarına, fiziksel ve psikolojik dokunulmazlıklarına (bütünlüklerine) ve yasalara göre eşit korunma haklarına saygı ancak çocukların şiddet görmediği bir ortamda gerçekleşebilir.

Çocukların şiddete maruz kalıp kalmadığı, şiddetin hem onların hayatında, hem de toplum hayatında yarattığı etkilere dair hiçbir bilgimiz olmasaydı dahi, insanlık

onuruna ve doğustan sahip oldukları haklarına saygı gereği, çocuğa karşı şiddeti savunulamaz ve kabul edilemez olarak tanımlardık.

Çocuklar neden evde şiddete maruz kalıyor?

Güç ilişkisi ve ayrımcılık tüm şiddet vakalarının temelini oluşturur. Sosyal, fiziksel, ekonomik, psikolojik ya da diğer alanlarda güçlü olanın, güçsüz olana şiddet uygulama yetisini ve hakkını görmesi ile açıklanan bir olgudur şiddet. Güçsüz olanın (örneğin çocuğun) güçlü olanın (örneğin yetişkinlerin) sözünü dinlemesi, ona karşı gelmemesi, kendisine atfedilmiş bir sosyal durumdur ve çocuğa yönelik şiddetle sonuçlanan bir çok olayın temelini oluşturur. Aynı durum akranlar arası şiddet için de geçerlidir.

Sosyal etmenler diğer sebepler dizinini oluşturur. Toplumsal olarak şiddetin bir sorun çözme aracı olarak kabul görmesi, şiddetin çok yoğun biçimlerinin yaşandığı toplumlarda, düşük yoğunluklu şiddetin gözden kaçmasına yol açabilmektedir. Şiddetsiz sorun/çatışma çözme yöntemlerinin bilinmemesi ve/veya etkin bir çözüm olarak kabul edilmemesi, durumu çocuklar için daha da zor kılmaktadır. Burada yasalarla yasa uygulayıcıların bu engeli ortadan kaldıracılabilmeleri ve ev içi şiddeti gerçekleştirmeden önlemeye yönelik uygulamalar sunmaları, şiddete hoşgörü gösterilmesini engellemeleri gerekmektedir.

Ekonomik etmenler diğer nedenler dizinini karşımıza getirmektedir. Yoksulluk, yoksunluk dönemlerinde ve çaresiz hissedildiği zamanlarda, şiddet kolay basvurulabilen ve yıkıcı sonuçlar doğurabilen bir yöntem olarak çocukları etkilemektedir. Bunun yanı sıra, şiddetin ekonomiye etkisinin mikro ekonomik ve sadece büyüme odaklı ekonomik politikalarla gözardı edilmesi, şiddeti, ortaya çıkmadan önlemeye yönelik program ve çalışmalara ayrılan mali desteğin kısıtlı kalmasına neden olmaktadır. Ailelere mali destek verilirken, bunun yanında, şiddetsiz olumlu çocuk büyütme yöntemlerini içeren eğitimlerin eksik olması, çocuğa yönelik şiddetin ortadan kalkmasını zorlaştırmaktadır.

² Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması
<http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/c/o/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf>

Çocukların gerek fiziksel, gerekduygusal istismar ve sömürüye daha açık olmaları, deneyimlerinin sınırlılığı, sosyal ve ekonomik gelişimde kapsamlı düşünülmemeleri nedeniyle, şiddeti çok boyutlu yaşamak zorunda bırakılmaktadırlar.

Çocuklara yönelik şiddetin yıkıcı etkisi

Çocuklara yönelik şiddet ve kötü muamelenin sağlık açısından kısa ve uzun dönemde yol açtığı sonuçlar herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu sonuçlar arasında ölümcül yaralanmalar, muhtemelen sakatlıklara yol açan diğer yaralanmalar, fiziksel sağlık sorunları (gelişme sorunları, daha sonra ortaya çıkabilecek olan, akciğer, kalp ve karaciğer rahatsızlıkları ile cinsel ilişki yoluyla geçen hastalıklar dahil), bilişsel gelişimsel (okul ve işte düşük performans dahil), psikolojik ve duygusal sonuçlar (istenmeme ve terk edilme duygusu, kayıtsızlık, travma, korku, güvensizlik ve endişe, öz saygı zedelenmesi gibi), zihinsel sağlık sorunları (anksiyete,depresyon, halüsinasyon, bellek bozuklukları, intihara teşebbüs gibi) yanında sağlık açısından riskli davranışlar (uyuşturucu bağımlılığı, cinsel etkinliğe erken başlama gibi) yer almaktadır.

Gelişimsel ve davranışsal sonuçlar (örneğin okula devam etmeme, anti-sosyallik, kendine ve başkalarına zarar verici davranışlar) başka olumsuzlukların yanı sıra ilişkilerin bozulmasına, okuldan dışlanmaya ve yasadışı hareketlere yol açabilir. Şiddete maruz kalmanın, çocuğun daha sonra da mağdur olmasına, ilerki yaşamında yakın ilişkide olduğu kişilere şiddet uygulamasına yol açabileceğini gösteren kanıtlar vardır.

Çocuk şiddetine karşı tepki olarak, devletlerce benimsenen ağır yaptırımli veya "sıfır tolerans"lı politikaların, çocuklar ve özellikle ergenler üzerindeki etkisi son derece yıkıcıdır; çünkü bu tutum, şiddete daha fazla şiddetle tepki göstererek çocukları mağdur eden, cezalandırıcı bir yaklaşımdır.

Bu tür politikalara çoğu kez yurttaş güvenliği ile ilgili kamusal duyarlılıklar ve bu tür konulara medyada "manşetten" yer verilmesi yol açmaktadır. Kamu güvenliğine ilişkin devlet politikalarının, şiddete, şiddetle misilleme yapma anlamındaki kısır döngüden çıkması ve çocukların işledikleri suçların temeldeki nedenlerine titizlikle eğilmesi gerekmektedir.

Çocuğa karşı şiddeti önlemek neden önemli?

Çocuklara yönelik şiddet temel bir insan hakkının ihlalidir. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi (ÇHS) çocukların şiddete karşı korunma haklarını güvence altına almaktadır. Yetişkinler nasıl yasalar uyarınca şiddete karşı korunuyorlarsa, çocuklar için de aynı ya da daha fazlası geçerli olmalıdır.

Çocuklara yönelik şiddet topluma çok pahalıya mal olmaktadır. Çocuklara yönelik şiddet yaşam boyu sürecektir toplumsal ve sağlıkla ilgili sorunlara yol açabilmektedir. Bunların arasında depresyon, anti-sosyal ve saldırgan davranışlar, madde bağımlılığı, akciğer, karaciğer, kalp rahatsızlıkları; okul ve çalışma yaşamında yetersiz performans, akranlarla sorunlu ilişkiler ve suça eğilim yer almaktadır. Yani, çocuğa yönelik şiddet sağlık ve rehabilitasyon bütçesinin büyümesine, iş gücü ve kalitesinin kaybına, kamu mallarına verilen zararlarla kamu düzeninin korunmasına ayrılan kaynakların artmasına sebep olmaktadır. Şiddetsiz, olumlu çocuk büyütme yöntemlerinin aile içinde ve toplumda kullanılması için verilecek destekler ile sonradan çok büyük mali yükler getirecek durumlar önlenmiş olacaktır.

Çocukluk döneminde, özellikle birinci derecede bakıcılardan kaynaklanan istismar, çocuğun kendi öz saygısı ve başkalarına olan güvenini şekillendirebilmektedir. Bunun sivil toplum üzerindeki etkileri ise henüz yeni kavranmaktadır.

Şiddetten uzak/arınmış, saygılı, destekleyici bir çocuk yetiştirme ortamı, çocukların

kişiliklerini geliştirmelerine yardımcı olur; gerek çocuğun yetiştiği ortamda, gerekse genel olarak topluma katkıda bulunan sosyal, sorumlu ve aktif yurttaşların ortaya çıkmasını sağlar. Yapılan araştırmalara göre, şiddet görmeden sağlıklı ortamlarda yetişen çocukların hem kendi çocukluklarında hem de yetişkinliklerinde başkalarına şiddet uygulama olasılıkları daha azdır. Bir kuşakta şiddetin önlenmesi, sonraki kuşaklarda şiddetin görülme olasılığını azaltır.

Uluslararası insan hakları hukuku açısından Türkiye’de durum

Türkiye, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme de dahil olmak üzere birçok insan hakları hukuku belgesine taraftır. Bu belgelerin hepsi insanlık onurunu, çocuklar da dahil her bireyin fiziksel ve zihinsel bütünlüğünü zedeleyecek davranışları yasaklamaktadır.

Türkiye’nin 1949’da kuruluşundan bu yana üyesi olduğu Avrupa Konseyi’nin çocuklara karşı şiddetin üye ülkelerdeki yasallığı ile ilgili 2011 yılı araştırmasında; Türkiye’de çocuğa karşı şiddetin, bir suçun cezası ya da disiplin yöntemi olarak ceza infaz kurumlarında ve okullarda kullanımı yasal kabul edilmemekle birlikte, açık bir resmi yasaklama da bulunmamaktadır. Evde ve diğer bakım kurumlarında şiddet kullanımı hala yasaldir ifadesi yer almıştır.³

2001, 2006 ve 2009 yıllarında, ülke raporlarını inceledikten sonra, BM Çocuk Hakları Komitesi Türkiye’ye evde şiddeti sonlandırmak için yasal ve sosyal önlemler almasını, şiddetin yasak olduğu alanlarda da yasaların ve ilgili mevzuatın gerektirdiği şekilde uygulanmasını tavsiye etmiştir.⁴ Kasım 2010’da Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme Komitesi, Türkiye’den okullarda ve ceza infaz kurumlarında fiziksel cezanın yasal durumunu açıklığa kavuşturmasını ve ev dahil tüm ortamlarda fiziksel cezalandırmayı

yasaklamasını tavsiye etmiştir.⁵ Haziran 2011’de BM Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi Türkiye’ye evde çocuğa karşı şiddete dair tüm yasal açıkları kapatması tavsiyesinde bulunmuştur.⁶ 2005’de Avrupa

Sosyal Haklar Komitesi Türkiye’nin yasalarının çocuğa karşı fiziksel cezayı açıkça yasaklamadığı gerekçesiyle Avrupa Sosyal Şartı’nı 17. maddesine uyumlu olmadığını, bunun da insan hakları ihlali olduğunu belirtmiştir.⁷

Türkiye 2010’da görüşülen BM Evrensel Periyodik Gözden Geçirme raporunda çocuğa karşı şiddetin evde ve diğer ortamlarda açıkça yasak olmadığını kabul etmiştir.⁸

Çözüm için neler yapılabilir, neler yapılmalı?

- **Şiddetten arınmış değerlerin yaygınlaştırılması – çocuklara yönelik şiddeti “normal” bir durummuş gibi gösteren değer ve inançlara karşı çıkılması. Şiddetin çocuklara verdiği zarar konusunda kamuoyunda farkındalık yaratılması.**
- **Çocuklarla birlikte çalışan kişilerde, kapasite geliştirme – çalışma alanıyla ilişkili olarak belirlenmiş kriterler doğrultusunda titiz bir seçim, sistematik eğitim ve uygulama standartları geliştirilmeli.**
- **Şiddet mağduru çocuklar için adalet, telafi ve toplumla yeniden bütünleşme– hastane sevki öncesi ve acil bakım dahil çocuğa duyarlı genel sağlık hizmetleri; çocuklara ve gerektiğinde ailelerine hukuksal yardımlar düzenlenmeli**
- **Çocuk dostu raporlama mekanizmaları oluşturulması – şiddet olaylarının, örneğin herkesin ezberlediği**

³ <http://www.coe.int/t/dg3/children/corporalpunishment/Source/CPAppendixUpdates/Appendix1UpdateJune2010-final.doc>

⁴ CRC/C/15/Add.152, para. 48

⁵ CAT/C/TUR/CO/3, Concluding observations on third report, para. 22
⁶ E/C.12/TUR/CO/1, Concluding observations on initial report, para. 24

⁷ Conclusions XVII-2

⁸ Recommendation 101.4 <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/G10/144/95/PDF/G1014495.pdf?OpenElement>

acil durum telefon numaralarına bildirilmesini sağlayacak güvenli, kamuoyuna mal olmuş, özel mekanizmaların oluşturulması.

✦ Hesap sorulabilmesi ve dokunulmazlıklara son verilmesi– çocuklara yönelik şiddet olaylarının bütün faillerinin hesap vermelerini ve yargı önüne çıkarılmalarını sağlayarak toplumda yargı sistemine yönelik güven oluşturulması.

✦ Sağlık, refah, erken dönem çocuk gelişimi, ev ziyareti programları, doğum öncesi ve sonrası hizmetlerle gelir getirici etkinlikler gibi programlara yatırım yaparak çocuk yetiştirmekten sorumlu kişilerin, çocuk yetiştirme görevlerinde desteklenmesi.

✦ Özellikle dezavantajlı aileleri hedef alan programlar uygulanması.

✦ Toplumsal cinsiyete duyarlı ana baba eğitim programları uygulanması.

✦ Alkol, uyuşturucu ve silahlara erişim ve çocukların yasadışı etkinliklerde kullanılmalarını önleyici programların geliştirilmesi ve uygulanması.

“Bunlar için dernekler açılmalı. Çocukların başına gelenler hakkında kamuoyu oluşturulmalı, bu ailelere dur denmeli.” (Kız,12)

Tespit ve İzleme

“Aileler seminerler ve televizyondan duyurularla bilinçlendirilmeli. Kötü bir olay gördüklerinde insanlar bunu engellemeli. Çevre bilinçli olmalı.” (Kız,14)

“Psikolojik şiddet daha önemli çünkü kalıcı, o yüzden önlenmeli. Çocuklar bu yüzden bilinçlendirilmeli, kendilerini korumalı.” (Erkek,13)

“Aile denetimleri olmalı. Çocuklarla birebir görüşülsün aynı bu şekilde.” (Erkek,14)

“Devlet yardım etmeli, eve ziyarete gidilmeli.” (Kız,14)

Başvuru ve Şikayet Mekanizması

“Çocuklar şiddeti söylerse önlem alınabilir.” (Kız,12)

“Şiddete uğrayan kişiler anlatıp yardım istemeli. Çok ciddiye polise başvursunlar, psikoloğa başvurabilirler. Broşür dağıtılabılır.” (Erkek,13)

“Şiddet gören çocuklar utanmadan yetkililere söyleyebilmeli.” (Kız,13)

“Çocukların eline telefon verilsin.” (Kız,12)

Koruma Tedbirleri

“Ailelerin uyarılması gerekiyor. Çocuk hakları kanununa göre yargılanması gerekir.” (Kız,13)

“O şiddet yapan ailelere eğitim yapabilirler.” (Kız,14)

“Aileler bilgilendirilmeli, devam ederse aileler cezalandırılmalı, çocuktan uzaklaştırılmalı.” (Kız,12)

“Aileler çocuklarını dinlemeli. Olayı tam dinlemeden vurup dökmemeli. Vurmak yerine konuşmalı.” (Erkek,14)

Çocuklar neyin değişmesini istiyor?

Aşağıdaki öneriler, “Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması” kapsamında yüzyüze görüşmelerden elde edilmiştir.

Toplumsal Eylem Planı Çağrısı

“Yürüyüşler düzenlenmeli, farkındalık kazandırılmalı.” (Erkek,14)

“Şiddeti yasası daha iyi uygulanmalı. Komşular, bilinçlendirilmeli, ihbara teşvik edilmeli.” (Erkek,13)

“Öğrencilere aile içi şiddeti ve zararlarını anlatan kağıtlar dağıtılabılır. Onlar ailelerine götürürler ya da aile içi şiddetle ilgili toplantılar düzenlenebilir.” (Kız,14)

“Aileler empati yapmalı, kendi çocukluk dönemlerini hatırlayıp, ona göre davranmalılar.” (Kız,14)

“Aileler çocuklarıyla daha çok ilgilensin. Ödevlerini yaptı mı diye baksınlar bağırmasınlar.” (Kız,12)

“Baba ve annelerin şiddet uygulaması çok kötü. Eğer önlenmezse döngü tekrar eder. Anne ve babalar takip edilip, psikolojik yardım görmeliler.” (Kız,12)

“Aileler madde kullanmamalı, silah taşımamalı. Çocuklarına iyi örnek olmalı. Çocuklar şiddete tanık olmamalı. Çocuk şiddet uyguladığında onu azarlamalı.” (Erkek,12)

“Çocukların arasındaki şiddet için yetişkinler her iki tarafı dinleyip, sorunu çözmeli.” (Kız,13)

Çocuklardan Mesaj

“Çocuklara şiddet uygulanmamalı. Terbiye için farklı yöntemler bulunmalı.” (Kız,13)

“Çocuklar özgür olmalı. Fikir özgürlüğü olmalı.” (Kız,13)

“Bir şey yap.”(Kız,15)

Biz neyin değişmesi için çağrı yapıyoruz?

- Yeni Anayasada çocuk haklarının ve şiddet yasağının özel ve ayrı bir madde olarak yer alması
- Ev dahil tüm ortamlarda yasal açık bırakmayacak şekilde çocuğa karşı şiddetin yasaklanması
- TCK Madde 232, Fıkra2'nin kaldırılması, çocuklara daha fazla yasal koruma sağlanması
- Çocukların kolayca ulaşabilecekleri (can güvenlikleri ve /veya şikayette bulduklarından dolayı, ikincil şiddet görme endişesi taşımalarına ortam oluşturmayacak şekilde yapılandırılacak) şikayet mekanizmalarının oluşturulması ve etkin uygulanması
- Ailelere mali ve eğitim desteğinin artırılması
- Şiddetten arınmış, olumlu çocuk büyütme yöntemlerinin aile eğitimlerinin temelini oluşturması

Kaynaklar

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

BM Çocuğa Karşı Şiddet Raporu

BM Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 13 Madde 19: Çocuğun şiddetin her türünden masun olma hakkı

BM Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 8 Çocukların fiziksel cezaya ve diğere zalimce ve aşığılayıcı ceza biçimlerine karşı korunma hakkı

SHÇEK ve UNICEF (2008) "Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması"

<http://www.ankaracocukhaklari.org/kategori/yayinlar>

<http://www.cocukhaklariizleme.org/kategori/ceviriler>

<http://www.cocukhaklariizleme.org/harita/>

**Genç Hayat Vakfı, Uluslararası Çocuk Merkezi & Geleceğimizin Çocukları Vakfı (2012)
"Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması"**